

bé es fa evident, però, que la diversitat d'autors comporta sempre un risc de manca d'homogeneïtat quant a mètodes i resultats. Ara bé, si volem ser justos, hem de reconèixer que encara no comptem en català amb un contingent suficient d'estudiosos de la variació funcional de la llengua. Per això, fem nostres les paraules amb què el coordinador del volum, L. Payrató, tanca la seva «Cloenda» (p. 291):

Esperem que aquesta iniciativa serveixi, almenys, per consolidar un camp d'estudi que la sociolingüística catalana ha deixat massa abandonat durant massa temps.

BRAULI MONTOYA ABAT

La terminologia lingüística

La terminologia lingüística en l'ensenyament secundari. Propostes pràctiques, Jaume MACIÀ i Joan SOLA (eds.), Barcelona, Editorial GRAÓ, 2000 («Sèrie llengua»).

Ara fa aproximadament un any, van dur-se a terme les ponències del cicle *La terminologia lingüística en l'ensenyament secundari. Propostes pràctiques*, amb el suport de la Fundació Caixa de Sabadell i dins el Pla de Formació del Professorat del Departament d'Ensenyament de la Generalitat. Ara, i amb el mateix títol, se'ns presenta el llibre que en recull les principals propostes. Els seus editors són Jaume Macià i Guilà i Joan Solà, i han participat en l'elaboració dels diferents capítols Andreu Bosch Rodoreda, Josep M. Brucart, Anna Camps, M. Josep Cuenca, M. Teresa Castanyer, Manuel Pérez Saldanya i Xavier Vila Moreno.

Així doncs, en aquest llibre, destinat principalment al professorat de secundària, s'hi fa una reflexió sobre els problemes amb els quals es troba l'alumne quan la terminologia lingüística no presenta una uniformitat clara, ja sigui entre els diferents docents, entre les diverses matèries que se li imparteixen o, fins i tot, entre els distints llibres de text. L'objectiu serà doncs, mostrar incoherències evidents en el material didàctic actual, aclarir els conceptes teòrics més polèmics, i, en darrer terme, proposar allò que, segons els autors, serien les solucions més recomanables i adequades per aconseguir la claredat que demana l'ensenyament secundari. En paraules dels mateixos editors, aquest llibre pretén contribuir a «aclarir el panorama i alhora a proporcionar als professors de secundària un cert rerefons que els faci comprendre per què hi ha les dificultats que hi ha i els inviti a participar en el debat i en la feina lingüística i pedagògica avui necessàries si volem arribar a un grau de consens més satisfactori». Des de la fonètica i la fonolo-

gia, passant per la sintaxi, fins a aspectes més de discurs o de sociolingüística, aquesta obra presenta reflexions sobre tres llengües: el català, que pren la major rellevància, el castellà i el francès.

El llibre està dividit en nou capítols, el primer dels quals és el realitzat per un dels editors, Jaume Macià Guilà, professor del Departament de Llengua i Literatura Catalana de l'IES Ferran Casablanques, Sabadell. *La terminologia lingüística en la classe de llengua : un problema pendent* és un capítol a tall d'introducció centrat, principalment, en la disparitat terminològica present a la classe de llengua i les nocives conseqüències que pot reportar a l'alumne. D'una manera directa i franca, l'autor ens planteja tot un seguit de defectes terminològics que cal tenir en compte a l'hora d'ensenyar llengua, fa balanç dels principals treballs i propostes oficials que van intentar solucionar aquest problema i posa de manifest l'actual estancament i relativització del «conflicte terminològic». Ens convida, doncs, aquest capítol, a reiniciar totes aquelles propostes pràctiques que contribueixin a aclarir conceptes teòrics, tant antics com nous, i que, en conseqüència, acabaran facilitant la feina, tant al docent com a l'alumne. Com a reflexió final d'aquest primer capítol, tenim la mostra d'una sèrie de termes catalans i castellans que presenten certes vacil·lacions terminològiques. Observem com molts d'aquests conceptes, extrets dels darrers currículums d'educació primària i secundària i d'un exhaustiu buidatge de la majoria de llibres de text d'ESO i Batxillerat LOGSE publicats a Catalunya, presenten, en moltes ocasions, polisèmies i contradiccions innecessàries i estalviables.

El segon capítol, escrit per F. Xavier Vila Moreno, professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, tracta sobre aspectes de la sociolingüística, especialment, sobre conceptes com el d'*estàndard*, *estandardització*, *normativa*, etc. Es divideix en dues parts: una primera part on se'n parla bàsicament de la disciplina de la sociolingüística, la seva valoració en terreny lingüístic, els seus objectius, i on se'n defineix tot un seguit de conceptes que caldria retenir i simplificar per a una major comprensió (competència *vs.* actuació, competència comunicativa *vs.* competència lingüística, etc.), i una segona part on se'n planteja un cert debat sobre l'estàndard i com en el cas del català, aquest concepte no sembla poder definir-se amb prou garanties en no haver-hi a Catalunya una situació d'oficialitat estable.

El tercer capítol, redactat per Joan Solà, professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, és un breu capítol sobre els conceptes de 'normativa' i 'estàndard', conceptes que, com diu l'autor, en el cas del català costa discernir on comença un i on s'acaba l'altre. Aquesta reflexió, apuntada ja en l'anterior capítol, ens mostra la confusió que sempre presenten ambdós termes. Fàcilment extrapolables, les definicions que trobem —en concret aquí s'analitzen aquelles proposades per l'Institut d'Estudis Catalans— són massa complexes i no ens solucionen el problema. La proposta de Solà és, doncs, una major simplicitat i una aposta clara perquè, cada cop més, ambdós conceptes tinguin el seu espai.

Andreu Bosch Rodoreda, professor del Departament de Llengua i Literatura Catalana de l'IES Maremar, del Masnou, és l'autor del tercer capítol, a parer meu un dels més interessants. Els temes que s'hi tracten són la fonètica, la fonologia i la lexicologia (que també inclouria aspectes morfològics). Aquí llibres i manuals de secundària són examinats exhaustivament i moltes de les seves solucions posades en dubte. Amb l'objectiu clar de facilitar la feina als alumnes, les solucions que proposa Bosch busquen la simplicitat. No obstant això, són justificades en tot moment i aposten per tractar aquells temes més espinosos (fonètica *vs.* fonologia, per posar-ne un exemple) sempre des d'un punt de vista didàctic i amb encertades propostes de com aquestes qüestions podrien arribar a entendre's millor.

El quart capítol té potser un dels encàrrecs més compromesos: definir el polèmic concepte de connector. M. Josep Cuenca, professora del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, se'n surt molt bé del tràngol i ens evidencia el problema conceptual que mostren aquests elements a l'hora tant de delimitar-los com de classificar-los. Així doncs, amb l'objectiu d'aclarir-nos el terme de forma pràctica i de separar-lo d'altres elements amb els quals sovint es confon, l'autora revisa distincions recents, tan categorials com funcionals, les quals titlla de poc clares per a un nivell de secundària, i ens acaba donant la seva proposta: una classificació basada en tres tipus de connectors principals: les conjuncions, els connectors parentètics i els que ella anomena 'altres connectors' (on inclou, interjeccions, connectors lèxics i connectors gràfics).

Manuel Pérez Saldanya, professor del Departament de Filologia Catalana de la Universitat de València, és l'autor del cinquè capítol. Aquest tracta un dels temes que, molt probablement, genera més confusió terminològica, els temps verbals. Els seus principals objectius són, en primer lloc, la classificació de temps verbals mitjançant una sèrie d'oposicions basades en el temps, l'aspecte i la distància temporal, i, en segon lloc, l'intent de trobar una certa unificació terminològica a partir de l'avaluació de models terminològics proposats per al català (amb referències també a l'espanyol, l'italià i al francès). Conceptes clàssics com temps, aspecte i mode són definits aquí de forma clara i entenedora. Cadascun d'aquests termes n'inclou d'altres que contribueixen a definir amb rigor un tema força complex, i alhora a explicitar de forma precisa la importància de les relacions de temporalitat, de les diferències aspectuals més significatives o de la diferència entre mode i modalitat, entre d'altres. El capítol acaba amb l'avaluació dels avantatges i inconvenients que presenten cinc models clàssics que donen nom als temps verbals del català. Així doncs, i com ens diu el mateix autor, «el debat és obert».

El sisè capítol és a càrrec d'Anna Camps, professora del Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura Catalana de la Universitat Autònoma de Barcelona. Amb el tema dels pronoms personals com a base lingüística, i des d'un punt de vista completament diferent als fins ara vistos, aquest capítol passa a centrar-se de forma exclusiva en l'alumne i el seu saber gramatical. Aquest coneixement, ens diu l'autora, hauria de ser quelcom a tenir en compte per esbrinar la ter-

minologia més idònia. Al cap i a la fi, és a l'aprenent a qui intentem ensenyar-li tots aquests termes i els conceptes que s'hi amaguen. Així doncs, i mitjançant una sèrie d'activitats i entrevistes realitzades per diferents alumnes d'un curs de segon d'ESO, Anna Camps ens mostra un interessant treball de camp sobre el coneixement metalingüístic de l'aprenent i les estratègies que aquest utilitza per identificar una categoria complexa com el pronom personal. De ben segur que moltes de les seves conclusions resultaran útils al lector.

M. Teresa García Castanyer, professora del Departament de Filologia Romànica de la Universitat de Barcelona, ens aporta en el vuitè capítol una visió acurada de la terminologia gramatical bàsica en francès. Segons ens diu l'autora, cal saber que, juntament amb l'ortografia, la qüestió terminològica ha estat i continua sent encara tot un afer d'estat. Els francesos, que han fet d'aquests dos punts material de debat intel·lectual, es troben amb una feble Académie Française incapaç de solucionar el clar divorci entre gramàtics i docents. Veiem, doncs, en aquest capítol, un repàs a les que han estat les propostes oficials de 1910 i de 1975 (molt criticades) i una actual proposta del 1989, realitzada per Claire Blanche-Benveniste i Joëlle Gardes-Tamine, com una solució òptima per a l'ensenyament secundari, i ens afegeix l'autora, ja no només per al francès, sinó també per al català i per al castellà. No és d'estranyar, doncs, que aquesta hagi estat la solució terminològica més recolzada pels lingüistes francesos i que sigui l'exposada detalladament al final d'aquest capítol.

El darrer capítol és el més extens i se centra en l'anàlisi sintàctica. És a cura de Josep M. Brucart, professor del Departament de Filologia Espanyola de la Universitat Autònoma de Barcelona, i, en gran mesura, és el més marcadament generativista. Termes com predicació, verbs transitius i intransitius, categories funcionals o papers temàtics, són clars exemples de la preeminència que avui dia té aquest marc teòric en el camp de la lingüística. Des d'aquest corrent, doncs, observem una revisió d'aquelles definicions més tradicionals basades en valors purament semàntics, i que ara, necessitem reciclar des d'un enfocament més formal. Això es veu justificat molt clarament, en el fet que l'alumne ha de saber distingir el que és una funció argumental (agent) del que és una funció sintàctica (subjecte), o quins elements d'una oració formen un constituent sintàctic i quins no, etc. El capítol de Josep M. Brucart és, a més a més, accessible, clar en les seves conclusions, i ens ofereix una reflexió sobre els conceptes sintàctics més usuals i sobre tot allò que l'autor creu que s'hauria d'ensenyar en una aula. De les seves conclusions, volem destacar aquella que ens convida a «suscitar la reflexió sobre la competència lingüística de l'alumne com a parlant».

El llibre acaba amb un índex tant d'autors com de conceptes i mots, per tal que la recerca d'un tema en concret sigui més ràpida i fàcil. A més, al final de cada capítol hi trobem la bibliografia pertinent i un llistat de notes aclaridores. Cal afegir que la visió molt sovint explicitada en quadres i la voluntat de fer simple i accessible totes les discussions aquí plantejades, facilita enormement la lectura del llibre i la comprensió dels termes i conceptes que aquests designen.

Del que acabem de dir se'n desprèn, doncs, que *La terminologia lingüística en l'ensenyament secundari. Propostes pràctiques* és un llibre ben estructurat, clar en les seves conclusions, i certament útil per a tot aquell qui cregui en una rigorositat terminològica en l'ensenyament d'una llengua, sobretot, pel que fa a la seva part més metalingüística. Celebrem, doncs, iniciatives com aquestes, les quals contribueixen a posar conceptes i propostes sobre la taula per tal que es pugui arribar, en un futur no gaire llunyà, a un cert consens en matèria de terminologia lingüística.

MAGDA BOIX VILA